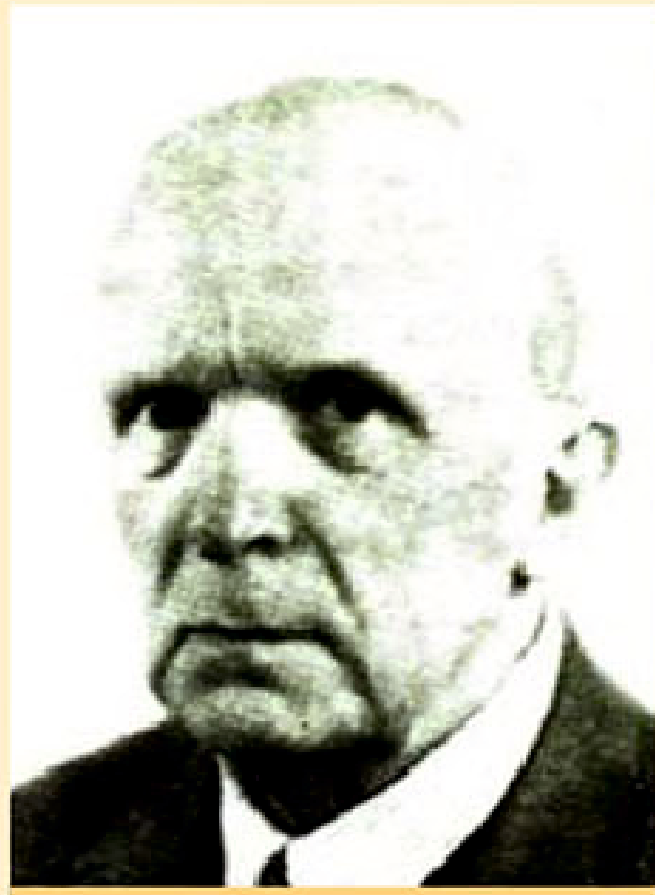

Адвокат Степан Шухевич: 1877–1945

1. Степан Шухевич

Непересічне місце в історії України належить знаному громадсько-політичному та військовому діячеві, судді та багаторічному адвокату Степану Євгеновичу Шухевичу – людині, яка стала свідком останніх десятиліть існування Австро-Угорської імперії, боролася за незалежність Української держави в роки польсько-української війни та надавала правовий захист багатьом обвинуваченим під час «політичних процесів» у Другій Речі Посполитій.

С. Шухевич народився 1 січня 1877 р. у галицькому селі Серафимці Городенківського повіту в сім'ї греко-католицького священника. Освіту спочатку здобував вдома; у дев'ятирічному віці вступив до Академічної гімназії у Львові з українською мовою викладання. У 1895 р., одержавши середню освіту, розпочав навчання на юридичному факультеті Львівського університету. Під час навчання С. Шухевич із великим захопленням відвідував лекції видатного українського історика, голови Наукового товариства ім. Т. Шевченка (1897–1913), майбутнього голови Української Центральної Ради та президента УНР М. Грушевського.

У 1899 р. після завершення навчання в університеті С. Шухевич прийняв рішення пов'язати своє життя із судочинством ставши судовим аплікantom (згодом – авскултантом), проходячи практику в різних судових установах Львова та столиці Австро-Угорської імперії – Відні.

Восени 1906 р. С. Шухевич був призваний на обов'язкову однорічну військову службу, яку проходив в австрійському містечку Грацу. Після повернення додому розпочав юридичну практику із призначення судовим ад'юнктом у повітовому містечку Рава-Руська. Згодом продовжив судову практику в Долині та Дрогобичі. Попри домінацію польської мови в судочинстві Східної Галичини, С. Шухевич принципово послуговувався українською мовою в межах тогочасного законодавства.

В 1911 р. С. Шухевич розпочав роботу в адвокатурі, спочатку в Дрогобичі, а потім у Львові. У липні 1914 р. він склав адвокатський іспит, однак подальші кар'єрні плани були перервані початком Першої світової війни. У званні підпоручника резерву С. Шухевич воював на боці Австро-Угорщини у складі Легіону Українських січових стрільців (УСС), в організації якого брав активну участь. У серпні 1914 р. він обійняв посаду заступника голови бойової управи УСС у м. Львові, в жовтні того ж року С. Шухевича було призначено командиром куреня УСС, який відзначився в боях за Борислав і Дрогобич.

2. Степан Шухевич

Упродовж польсько-української війни С. Шухевич – отаман Української галицької армії (УГА), з лютого 1919 р. керівник її IV Золочівської бригади, військовий комендант Львова, входив до керівних структур УГА, до складу делегації УГА на переговорах щодо перемир'я з польською стороною.

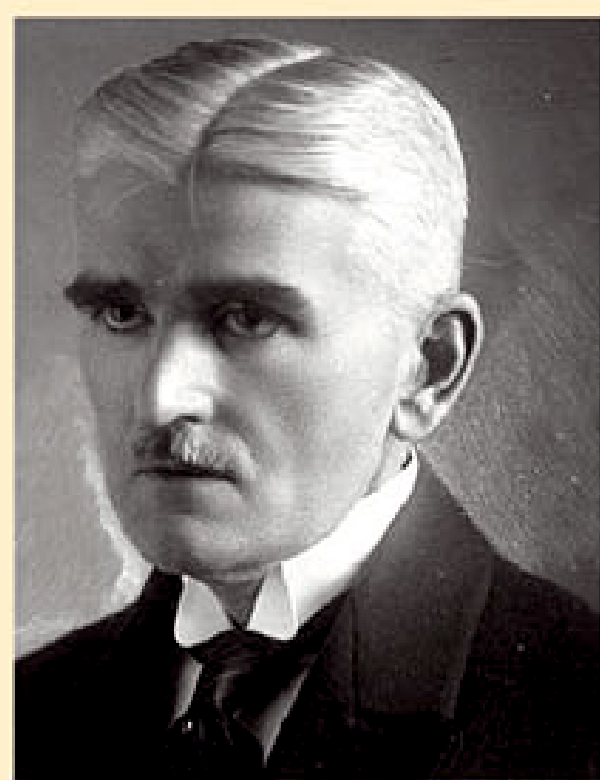
На початку 1920-х рр., після включення Волині та Східної Галичини до складу міжвоєнної Польщі, С. Шухевич повернувся до адвокатської практики й виступав захисником під час багатьох політичних процесів, маючи серед клієнтів як представників українського національного підпілля, так і комуністичних активістів.

Одним із перших судових процесів, до якого був залучений С. Шухевич, стала «справа Степана Федака», пов'язана із невдалим замахом на Ю. Пілсудського та львівського воеводу К. Грабовського, що мав місце 25 вересня 1921 р. у Львові на Площі Ринок. Внаслідок атентату начальник держави не по-

страждав, натомість воевода одержав ряд поранень. Виконавець замаху – С. Федак (1901–1945) був колишнім офіцером УГА та одним із засновників у 1920 р. Української військової організації (УВО). Вищезазначений судовий процес одразу набув політичного забарвлення та значного резонансу в пресі. В підсумку, завдяки кваліфікованій роботі адвокатського корпусу, С. Федака було засуджено лише до 6 років ув'язнення, однак вже у 1924 р. його було амністовано.

3. Ю. Пілсудський

4. К. Грабовський

5. С. Федак

Наступним помітним судовим процесом за участі адвоката С. Шухевича стала «справа Сидора Твердохліба» – українського поета та перекладача, вбитого 15 жовтня 1922 р. бойовиками УВО в місцевості Сапівка Тернопільського воєводства за оголошення виставлення своєї кандидатури на парламентських виборах. Під час зазначеного судового процесу С. Шухевич успішно захищав одного із обвинувачених – П. Вишневецького (агітатора С. Твердохліба та, водночас, члена УВО), якого, в підсумку, було виправдано.

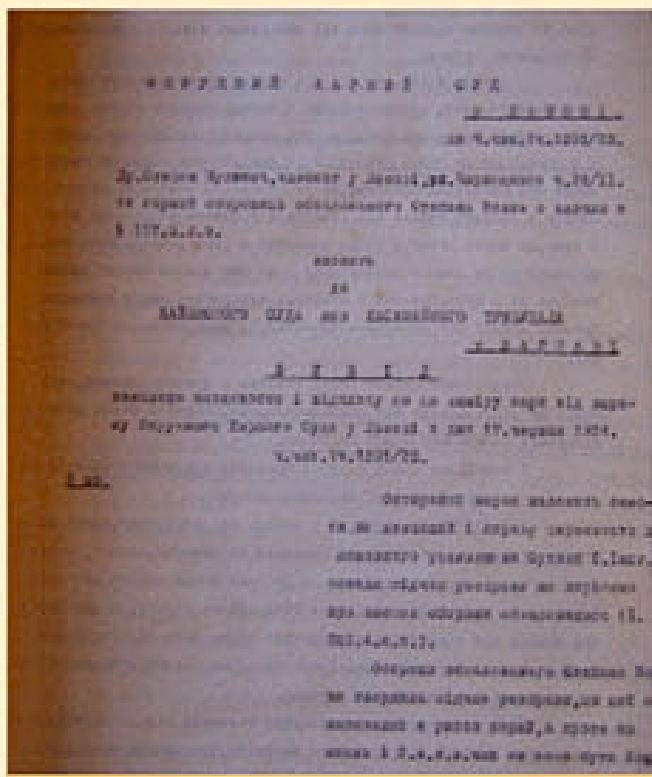

6. С. Твердохліб

В 1923 р. С. Шухевич виступив адвокатом 57-літнього С. Вовка, якого прокуратура обвинувачувала у приналежності до Комуністичної партії Західної України (КПЗУ) та здійсненні ряду саботажних акцій. Ознайомившись із справою, С. Шухевич прийшов до висновку, що його підзахисному за інкриміновані злочини загрожувала смертна кара. Під час судового процесу, адвокат домагався визнання підсудного психічно хворим і тим самим планував пом'якшити покарання. Слід зазначити, що С. Шухевичу це частково вдалося і в підсумку С. Вовка було засуджено на 15 років. Адвокат оскаржив цей вирок попри те, що вважав його досить успішним в цій справі.

Продовженням справи захисту комуністичних діячів С. Шухевичем став політичний процес проти членів «Української національно-повстанської організації» (УНПО), який мав місце в червні 1925 р. у Рівненському окружному суді. Підсудних було звинувачено у спробі «відірвати» Волинь від Другої Речі Посполитої та приєднати її до СРСР. В результаті судового процесу 41 особу було засуджено на терміни ув'язнення від 4 до 8 років. З приводу суду над членами УНПО С. Шухевич згадував:

«Я перший раз був на розправі на Волині. Вражіння, яке я відніс з неї було дуже сумне. Суд приходив на залю розправ вже з початком розправи, вже з готовим засуджуючим, дуже рідко коли звільнюючим присудом, а розправа – це був тільки формалістичний церемоніал засудження підсудних. Головними і виключними свідками були поліцейні функціонери, що в слідстві вибиwali із обвинувачених признання і зізнання...».

7. Справа С. Вовка

Наступним судовим процесом із захисту комуністичних активістів стала для С. Шухевича «справа Української революційно-повстанської організації (УРПО)», яка теж розглядалася в м. Рівному. Цілі УРПО були аналогічними з УНПО. С. Шухевич виступив єдиним адвокатом у цьому судовому процесі й вважав, що «акт обвинувачення вказував на велику провокацію». Однак, вирок підсудним, на думку адвоката, не був суворий, а отже С. Шухевич вирішив його не оскаржувати.

Упродовж 1926 р. С. Шухевич виступав захисником на багатьох судових процесах проти комуністичних діячів, які мали місце в Замості, Красному Ставі, Володимирі, Ковелі, Луцьку, Рівному, Дубно та Кременці. На думку адвоката багато справ супроти членів КПЗУ було сфабриковано правоохоронними органами.

В січні-лютому 1926 р. в Окружному суді Замостя тривав процес супроти 54-х мешканців Холмщини, яких прокуратура звинувачувала у приналежності до структур КПЗУ в Грубешівському повіті Люблінського воєводства та намаганні відірвати західноукраїнські землі від Польщі з подальшим приєднанням до Радянської України. Адвокат С. Шухевич був одним із кількох захисників на цьому процесі, надаючи правову допомогу майбутньому секретарю Волинського окружного комітету КПЗУ – двадцятичотирьохрічному С. Бойку.

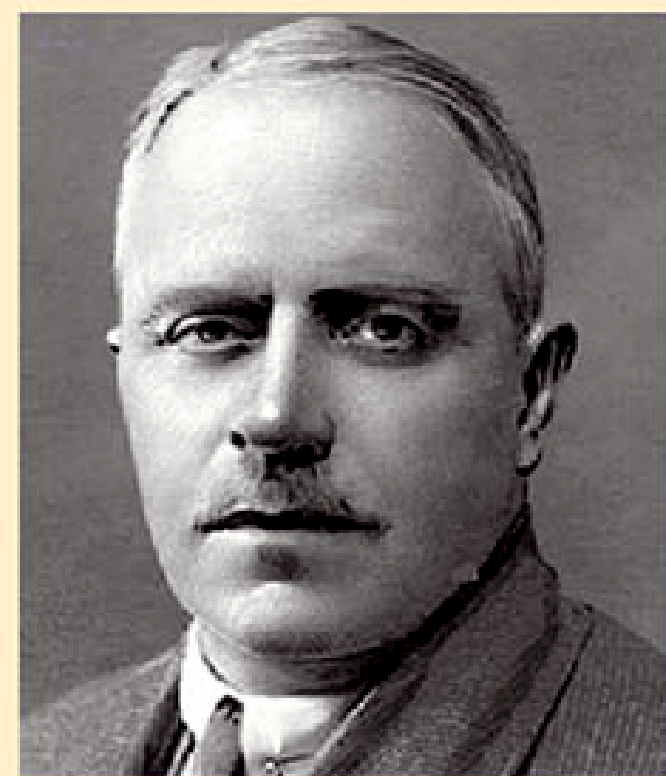
Найбільшим судовим процесом щодо захисту комуністів за участі адвоката С. Шухевича став відомий Володимирський судовий процес над 151 членом КПЗУ, який почався 15 листопада 1926 р. і тривав майже два місяці. Паралельно із цим процесом С. Шухевич виступав захисником члена УВО В. Атаманчука, якого разом із І. Вербицьким було звинувачено у вбивстві 19 жовтня 1926 р. куратора Львівського шкільного округу С. Собінського.

8. Пам'ятник С. Бойку

9. Процес над В. Атаманчуком та І. Вербицьким

10. С. Собінський

Одним з найбільших судових процесів за участі адвоката С. Шухевича в першій половині 30-х рр. ХХ ст. стала «справа Біласа-Данилишина», пов'язана із нападом наприкінці листопада 1932 р. групи бойовиків ОУН на пошту в м. Городок-Ягеллонський Львівського воєводства. В підсумку, незважаючи на старання адвокатського корпусу, двох учасників нападу – двадцятидворічного В. Біласа та двадцятип'ятирічного Д. Данилишина – було засуджено на смертної кари. Обоє учасників нападу було страчено 23 грудня того ж року в Львівській в'язниці «Бригідки».

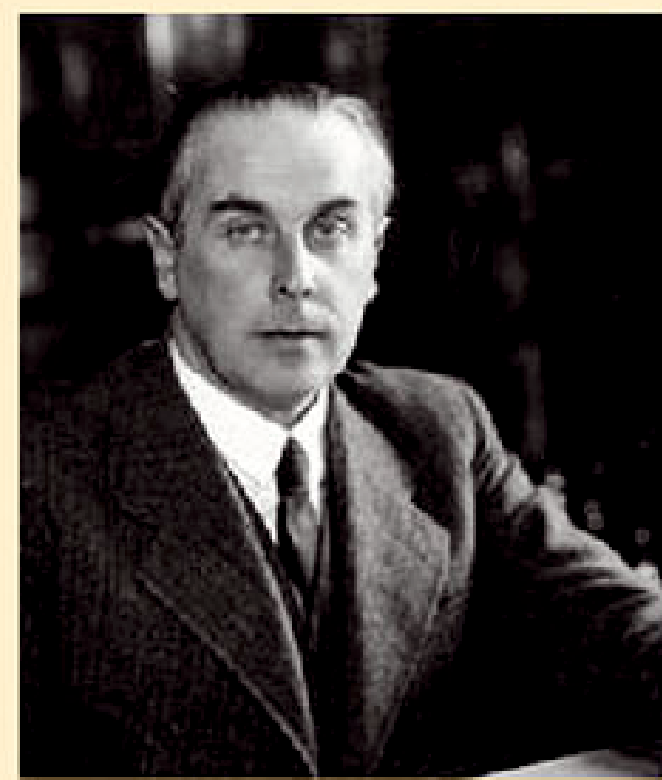
11. Справа Біласа - Данилишина

Майже через рік С. Шухевич виступив захисником ще на одному політичному процесі супроти активістів ОУН. Так, на лаві підсудних опинився вісімнадцятирічний студент Львівського університету М. Лемик, який в знак протесту проти штучного голодомору-геноциду українського народу 1932–1933 рр. в УРСР, 21 жовтня 1933 р. вчинив замах на працівника радянського Державного політичного управління О. Майлова, який в той час перебував у Консульстві СРСР у Львові. В результаті атентату О. Майлова було вбито. Крім того, поранень зазнав службовець вказаного дипломатичного відомства. Незважаючи на зусилля адвокатів, та особисто С. Шухевича, М. Лемика, за вбивство О. Майлова та поранення службовця консульства було засуджено на смертну кару, яку, однак, вважаючи на юний вік підсудного, було пом'якшено довічним ув'язненням.

12. М. Лемик

В другій половині січня 1936 р. адвокат С. Шухевич виступив захисником провідника ОУН Луччини О. Куца, якого прокуратура обвинувачувала у підготовці замаху на волинського воеводу Г. Юзевського. У своїй промові на судовому процесі С. Шухевич акцентував увагу на тому, що О. Куц зізнався у приналежності до ОУН і не був ініціатором замаху на Г. Юзевського. Крім того, адвокат просив врахувати, що день проведення судового слухання – 22 січня є днем проголошення соборності України, а отже на його думку суд міг пом'якшити покарання підсудному. В підсумку, О. Куца засудили до 9 років ув'язнення, однак, враховуючи закон про амністію, кару було зменшено до 6 років.

13. Г. Юзевський

Упродовж 25 травня – 26 червня 1936 р. С. Шухевич виступив захисником свого племінника Р. Шухевича, а також Б. Гнатевича на Львівському судовому процесі проти членів ОУН, який був продовженням масштабного Варшавського судового процесу, пов'язаного із вбивством міністра внутрішніх справ Польщі Б. Перацького. Захист Р. Шухевича пройшов надзвичайно успішно, а тому він, як і Б. Гнатевич, одержав лише чотири роки ув'язнення за приналежність до ОУН.

14. Роман Шухевич

15. Б. Перацький

Варто зазначити, що після 1936 р. С. Шухевич виступив захисником на багатьох інших політичних процесах на Волині та Східній Галичині, які торкались обвинувачень як у комуністичній діяльності, так і приналежності до українського націоналістичного руху. Зокрема, упродовж 1938–1939 рр. адвокат брав участь у кількох судових процесах проти комуністичних активістів у Рівному.

З початком Другої світової війни С. Шухевич переїхав до Кракова, де й надалі займався правозахисною справою. Окрім того, адвокат був активним діячем багатьох українських інституцій, в тому числі й Українського допомогового комітету. Помер адвокат С. Шухевич 6 червня 1945 р. в лікарні західнонімецького міста Амберг. Після завершення Другої світової війни родина адвоката опинилася на еміграції.

